

Stylistické chyby a nedostatky v kontextovém členění věty

Zpracováno podle podkladů PhDr. Marie Hořké z Ústavu cizích jazyků
1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Původně určeno pro pregraduální a postgraduální studium.

**Nefunkční pouliční osvětlení
před domem**

Závada na osvětlení byla nahlášena

ve čtvrtek 11. 10. 2012

**na ÚMO Pardubice II, která byla dále
předána**

**na Služby města Pardubic a.s., které mají
veřejné osvětlení na starosti.**

**Celá záležitost bude samozřejmě vyřešena
v nejbližším možném termínu.**

Děkujeme za pochopení.

Stylistické chyby a nedostatky v kontextovém členění věty

- vybočení z vazby (anakolut)
- směšování vazeb (kontaminace)
- spřáhování vazeb (zeugma)
- větná spodoba (atrakce)

V psaném textu jsou nevhodné. V mluveném projevu jsou běžné a v určitém kontextu moc nevadí.

Vybočení z větné vazby

Uprostřed souvětí mluvčí změní větnou vazbu bez ohledu na začátek souvětí a dokončí ho nesprávně.

- *Chlapci ráno, když vyšli do školy, byla jim zima.*
- Když chlapci ráno vyšli do školy, byla jim zima.

Směšování vazeb

Vlivem významově blízkého výrazu vznikne nová, nesprávná vazba.

- *účastnit se na něčem*
- podílet se na něčem, zúčastnit se něčeho

- *počítat zhoubné nádory za onemocnění*
- pokládat za..., považovat za..., ale počítat k...

Spřahování vazeb

Vzniká užitím stejné vazby u souřadně spojených větných členů, z nichž každý vyžaduje jinou vazbu.

- *před a po měření*
- před měřením a po měření

- *A tak jsem poprvé osobně viděl a mluvil s tak slavným člověkem.*
- A tak jsem poprvé viděl tak slavného člověka a mluvil s ním.

Větná spodoba

Je mechanické přizpůsobení tvaru slova podobě slova sousedního, často nadřizeného; atrakce může nesprávně signalizovat syntaktickou závislost větných členů.

- *Družstva osmnácti zúčastněných národů, seřazených před hlavní tribunou olympijského stadionu, pozdravil předseda MOV.*
- Družstva osmnácti zúčastněných národů, seřazená před hlavní tribunou olympijského stadionu, pozdravil předseda MOV.

Kontextové členění věty

Důležitým prostředkem k porozumění složitému odbornému textu je správný slovosled a správná interpunkce. Řazení slov ve větě, tj. pořádek slov, není nahodilé, libovolné, ale podléhá jistým pravidlům, především z hlediska obsahu a významu.

Každá úplná výpověď se v závislosti na kontextu nebo situaci, do níž je zasazena, člení na dvě části: na **východisko (V) výpovědi** (základ, téma) a na **jádro (J) výpovědi** (réma).

Východisko výpovědi vyjadřuje skutečnost známou z předcházejícího kontextu a mluvčí jí na daný kontext nebo situaci navazuje. Jádrem výpovědi jsou skutečnosti sdělně nejzávažnější, tj. nové. Toto vlastní jádro výpovědi se klade v klidných oznamovacích větách na konec věty, což se označuje jako **objektivní pořádek slov**, tj. od východiska k jádru výpovědi.

Kontextové členění věty

Objektivní slovosled

- Na tuto příležitost (V) jsem čekal celý život (J).
- K jeho odkazu (V) se hlásily celé generace (J).

V souvislém projevu navazují jednotlivé věty na sebe po významové stránce tak, že věta následující začíná tím, co je známo z věty předcházející.

Po svahu (V) se pohyboval řetěz (J) aut. Prázdná auta (V) stoupala pro nový náklad k slepé železniční koleji (J). Tam (V) se náklad překládal (J) z vagónu. Prázdné (V) vagóny hned odjížděly (J) pro další náklad.

Kontextové členění věty

Subjektivní slovosled

- Celý život (J) jsem čekal na tuto příležitost (V).
- Celé generace (J) se hlásily k jeho odkazu (V).

Jádro se klade před východisko výpovědi jen v projevech vzrušených, citově zabarvených, zejména mluvených; to je **subjektivní pořádek** slov: od jádra výpovědi k východisku výpovědi. Při citovém zaujetí totiž mluvčí zpravidla napřed vysloví to nejzávažnější, co mu tane na mysli, a pak teprve dodává okolnosti z jeho hlediska méně důležité. Cílem je v tomto případě zdůraznit jádro výpovědi, proto stojí na prvním místě ve větě a má větný přízvuk.